

nia w każdej sytuacji i w różnych środowiskach, wszędzie tam, gdzie rzucił Ją los nie zawsze łaskawy; zawsze też znajdowała pole dla obserwacji i badań naukowych filologa. Posiadała ponadto siłę przyciągania do siebie grona studentów, z którymi spotykała się na niekończących się dyskusjach na różne, nie tylko naukowe tematy. Rezultaty naukowe i dydaktyczne osiągnęła niewątpliwie dzięki pracowitości i zapałowi do pracy, uczciwości badawczej i dążeniu do ciągłego doskonalenia metod i warsztatu naukowego. Cechowało Ją zrozumienie konieczności ścisłego kontaktu nauki polskiej na obczyźnie z nauką w Kraju, przekonanie o jedności nauki i kultury polskiej. Prof. Heydzianka-Pilatowa prowadziła rozległą korespondencję z naukowcami w Polsce i w innych krajach, zapraszała ich do Londynu i gościła, zawsze żywo interesując się aktualnym życiem naukowym różnych środowisk, zwłaszcza w zakresie bliskich Jej tematów badawczych. Nieraz konsultowała się, prosiła kolegów po fachu o radę i pomoc w rozwiązywaniu trudniejszych problemów naukowych. Ale też informowała swoje londyńskie środowisko o pracach, które ukazywały się w Polsce. Była doskonale zorientowana w najnowszej literaturze przedmiotu, a prace Jej uczniów wyróżniają się dokładną znajomością aktualnego stanu badań i bibliografii zarówno krajowej, jak i światowej. O tę literaturę często osobiście się starała i na własny koszt sprowadzała do Londynu.

W ostatnich latach osamotniona i schorowana, zgnębiona zwłaszcza utratą wzroku, nie mogła podtrzymywać już kontaktów z Ojczyzną w takim zakresie jak dotąd, osobiście lub korespondencyjnie. Doświadczyla, jak gorzki jest los starego, samotnego człowieka na obcej ziemi. Zgodnie z Jej życzeniem po śmierci zawieziono Jej prochy do Polski, do Wrocławia, gdzie odbyły się uroczystości pogrzebowe¹.

Prof. dr Janina Heydzianka-Pilatowa wniosła trwały ślad do nauki polskiej zarówno w Kraju, jak i na ważnej placówce naukowej za granicą, jaką jest Polski Uniwersytet na Obczyźnie.

Część Jej pamięci!

Barbara Szydłowska-Ceglowa

PROF. DR HABIL. WALERIAN SOBISIAK
(1924 - 1987)

W dniu 1 czerwca 1987 r. zmarł niespodzianie podczas pełnienia obowiązków naukowo-dydaktycznych prof. dr hab. Walerian Sobisiak — wicedyrektor Instytutu Kulturoznawstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, członek Komitetu Badań Polonii Polskiej Akademii Nauk, członek Rady Naukowej Zakładu Badań nad Polonią Zagraniczną Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu, a także wielu naukowych towarzystw krajowych i zagranicznych.

Urodził się 27 listopada 1924 r. w Rawiczu. Tam też, jeszcze przed wybuchem II wojny światowej, rozpoczął naukę w gimnazjum. W latach okupacji pracował w charakterze pracownika fizycznego w ogrodnictwie, sklepie żelaza i fabryce mebli. Wywieziony w 1944 r. na tzw. *Einsatz*, powrócił po zakończeniu wojny do rodzinnego Rawicza i kontynuował naukę w tamtejszym gimnazjum. Po złożeniu egzaminu

¹ Serdecznie dziękuję Pani Doktor L. Hofman za przysłanie mi materiałów biograficznych potrzebnych do opracowania tego wspomnienia, m. in. artykułu Józefa Bujnowskiego pt. *Janina Heydzianka-Pilatowa* w „Dzienniku Polskim” w Londynie z 5 I 1987 r., z którego korzystałam.

maturalnego w 1947 r. podjął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Studia te ukończył w 1951 r., wieńcząc je podwójnym magisterium: nauk ekonomiczno-politycznych oraz nauk prawnych. W latach 1951-1959 pracował kolejno w Instytucie Włókien Łykowych w Poznaniu na stanowisku asystenta oraz w zakładzie Ekonomiki Przemysłu na stanowisku starszego asystenta. W 1959 r. podjął pracę asystenta technicznego w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza oraz opublikował rozprawę *Rozwój latyfundium biskupstwa poznańskiego w XVI-XVIII w.*, na podstawie której doktoryzował się w roku następnym.

Pełniąc w latach 1962-1969 funkcję adiunkta w Katedrze Etnografii w Uniwersytecie im. A. Mickiewicza, sprawował jednocześnie obowiązki sekretarza Zespołu Badań nad Kulturą Ludową Wielkopolski i sekretarza zespołu badawczego zajmującego się problemami przemian kulturowych na Ziemiach Zachodnich. Ponadto był czynnie zaangażowany w pracach nad projektem modyfikacji studiów etnograficznych, inicjując, organizując, a następnie kierując zagranicznymi praktykami studentów etnografii w Niemieckiej Republice Demokratycznej, Jugosławii i Austrii. W 1968 r. opublikował pracę *Wiejskie włókiennictwo w Wielkopolsce. Porównawcze studium historyczno-etnograficzne*. W tym samym roku habilitował się na wydziale Filozoficzno-Historycznym UAM, uzyskując w 1969 r. etat docenta.

W latach 1969-1975 pełnił funkcję zastępcy kierownika Międzywydziałowego Studium Kulturalno-Oświatowego UAM, a od momentu utworzenia Instytutu Kulturoznawstwa UAM aż do ostatniej Swej chwili sprawował obowiązki wicedyrektora tegoż Instytutu, kierownika Zakładu Metod Upowszechniania Uczestnictwa w Kulturze, a także kierownika Podyplomowego Studium Kultury i Turystyki przy Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu.

Zainteresowania badawcze Profesora koncentrowały się początkowo wokół problemów historii gospodarczej. Następnie włączył się On w nurt badań nad kulturą ludową, interesując się szczególnie jej aspektami materialno-gospodarczymi. W latach siedemdziesiątych w badawczych zainteresowaniach Profesora zaczął zaznaczać się trzeci nurt problemowy — przemiany kulturowe środowisk polonijnych w Europie Zachodniej. We wszystkich podjętych przez Siebie wątkach badawczych osiągnął Profesor rezultaty wysoko ocenione przez specjalistów oraz ogólnopolską opinię naukową, czego rezultatem było nadanie Mu w 1985 r. tytułu profesora nadzwyczajnego.

Wyliczenie suchych faktów z naukowej biografii Profesora nie jest jednak w stanie przedstawić Jego niepowtarzalnej osobowości — oddać tego, kim On był dla wszystkich, z którymi stykał się i współpracował. A był Profesor człowiekiem surowym i wymagającym, lecz jednocześnie niezwykle życzliwym i serdecznym. Nie bacząc na stan zdrowia gotów był zawsze służyć Swoją radą i doświadczeniem, promieniując Swoją energią na innych. Jego śmierć, całkiem niespodziewana, uczyniła głęboką wyrwę.

Piotr Kraszewski